

Projekt EHES

– evropské výběrové šetření zdravotního stavu populace

MUDr. Růžena Kubínová
MUDr. Naďa Čapková
MUDr. Jana Kratěnová
Mgr. Michala Lustigová

Ústředí monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva
Státní zdravotní ústav Praha

Milovy, 4.10. 2011

EHES - European Health Examination Survey

- Jedním z cílů Community Public Health Programme 2003-2008 EU - vytvořit a spustit vhodný zdravotní monitoringový systém v rámci Evropy
- **EHIS** (European Health Interview Survey), koordinováno EUROSTATEM (organizuje ÚZIS)
- **EHEC**, koordinováno DG Sanco, Directorate General for Health and Consumers EU (organizuje SZÚ)

Cíle EHES

- snaha o harmonizaci a standardizaci vyšetření v Evropě,
- jednotný udržitelný systém sběru národních dat (rutinní sběr dat),
- mezinárodní srovnatelnost a vysoká kvalita získaných dat,

a dále...

- poskytnout srovnatelné informace o rizikových faktorech většiny chronických neinfekčních onemocnění (zejména kardiovaskulárních) a jejich prevalenci,
- měřit a sledovat změny v čase (trendy),
- připravit včasná preventivní opatření,
- hodnotit preventivní programy na podporu zdraví a sledovat jejich reflexi v praxi,
- hodnotit rovnost/ dostupnost ke zdraví, zdravotní péči
- vytvořit cenný datový zdroj pro epidemiologické studie a zdravotní výzkum...

Pilotní studie EHES

Česká republika, Finsko, Německo, Řecko, Itálie, Malta, Holandsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko a Velká Británie

Hlavní řešitel a koordinátor :

- Kari Kuulasmaa (research professor), Chronic Disease Epidemiology and Prevention Unit, National Institute for Health and Welfare (KTL), Helsinki, Finland

Financován :

- European Commission, Luxemburg
(Call SANCO /2008/C2/02)

Pilotní studie v ČR

- Hlavní řešitelka – MUDr. Kubínová Růžena, SZÚ, ředitelka Ústředí monitoringu
- říjen 2010 – duben 2011
- osloveno 200 mužů a 200 žen
- Praha 10 a Hradec Králové
- věková kategorie – 25–64let
- response – 52%

EHES pilot

Dotazník (EHIS verze - „European Health interview survey“):

- zdravotní stav (SRH, dlouhodobé zdravotní potíže včetně míry omezení a léčby)
- životní styl (kouření, stravovací návyky)
- socioekonomické parametry (rodinný stav, vzdělání, ekonomická aktivita, příjem domácnosti)

Základní vyšetření:

- antropometrická měření (výška, hmotnost, obvod pasu)
- krevní tlak
- celkový a HDL cholesterol, glukóza (venózní krev)

Situace v Evropě

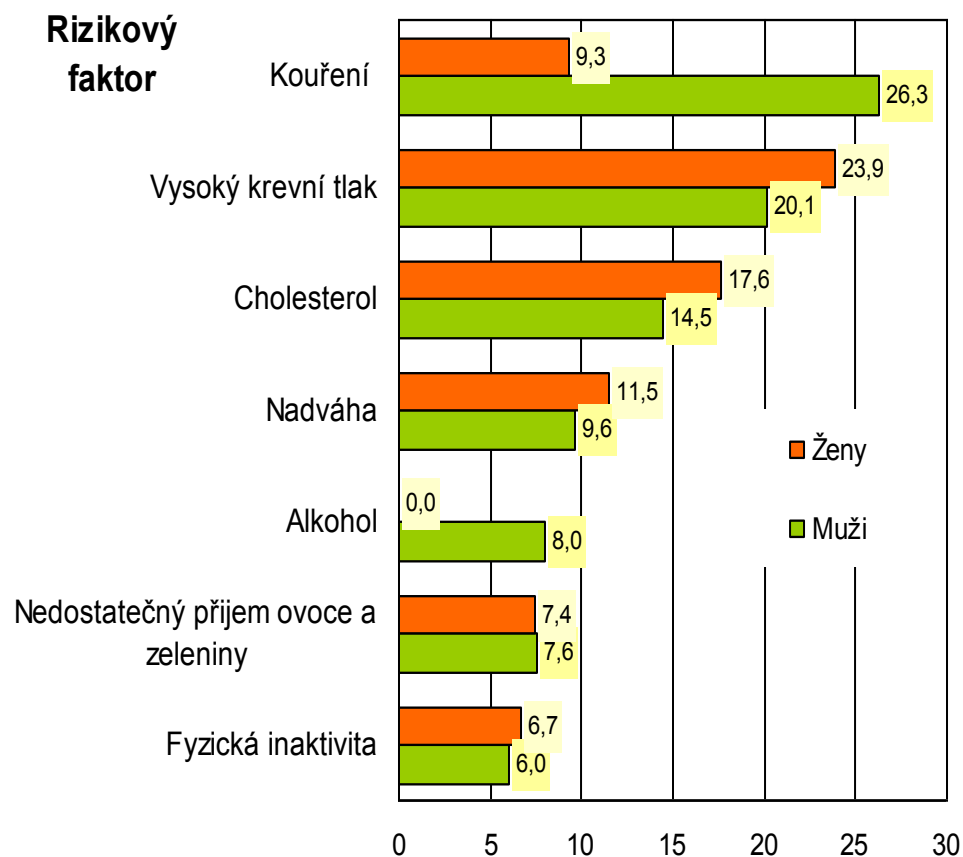

- Kardiovaskulární choroby jsou nejčastější příčinou úmrtí žen a mužů v Evropě,
- jsou zodpovědné za **téměř polovinu všech úmrtí** v Evropě (přes 4,35 milionů úmrtí ročně v 52 členských státech v evropském regionu Světové zdravotnické organizace (WHO) a přes 1,9 milionu úmrtí ročně v Evropské unii).,
- zahubí více lidí než rakovina všech druhů, a to dokonce více žen (55% všech úmrtí) než mužů (43% všech úmrtí). Ze sociálního hlediska je vyšší úmrtnost mezi muži a ženami v nižší sociologicko-ekonomické situaci,
- jsou také hlavní příčinou disabilit a zhoršené kvality života.
- Dle WHO - pouhé mírné snížení krevního tlaku, obezity, cholesterolu a užívání tabáku zároveň by v celé populaci snížilo výskyt kardiovaskulárních chorob **více než o polovinu**.
- Výskyt kardiovaskulárních chorob a úmrtnost s nimi spojená klesá ve většině zemí severní, jižní a západní Evropy, **zatímco v zemích střední a východní Evropy zůstává konstantní nebo dokonce stoupá**.
- Ačkoliv v Evropské unii dochází ke snížení úmrtnosti ve spojitosti s kardiovaskulárními chorobami, přibývá zde žen a mužů s kardiovaskulární chorobou žijících. Tento paradox je úzce spjat s prodloužováním života a lepší možností přežití lidí s kardiovaskulární chorobou.

- Nejznámější a hlavní rizikové faktory kardiovaskulárních chorob jsou - faktory přímo spojené se životním stylem:
  - užívání tabáku
  - zvýšený krevní tlak
  - zvýšená hladina cholesterolu v krvi
  - stravovací návyky
  - fyzická inaktivita
  - nadváha a obezita
  - diabetes mellitus
  - nadměrné požívání alkoholu
  - psychosociální stres

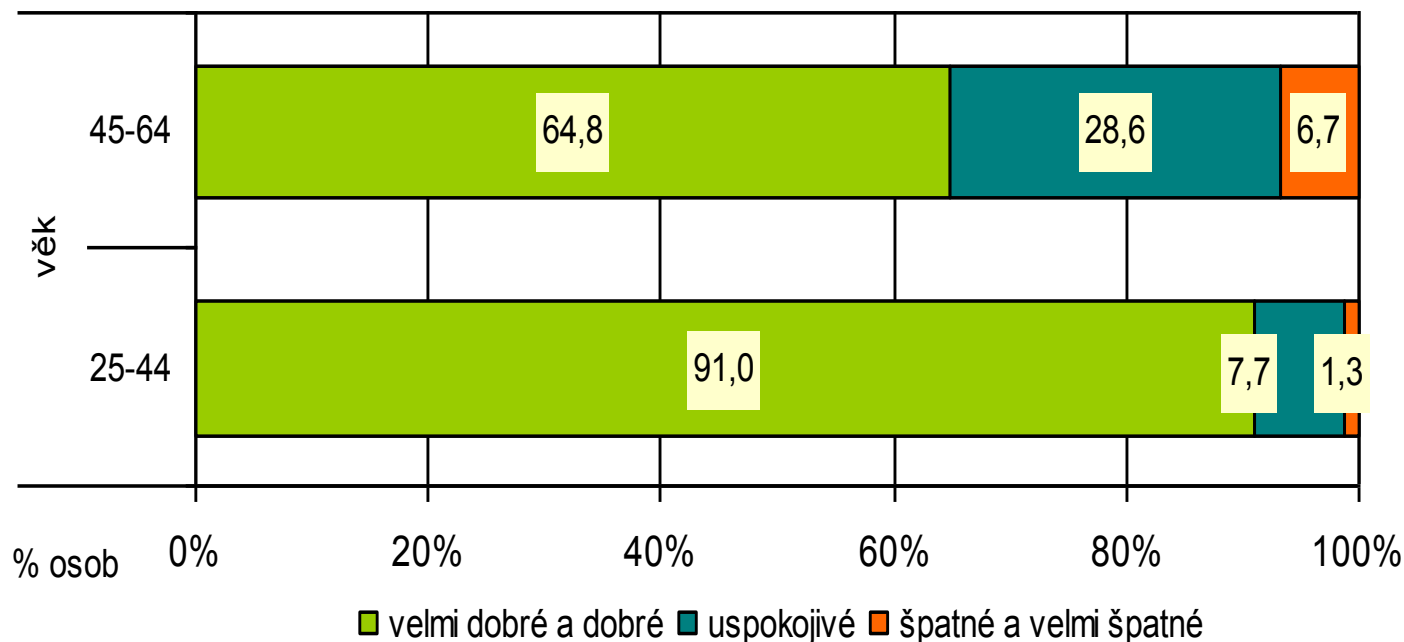
Vliv rizikových faktorů (%) na úmrtí

Zdroj: World Health Report 2002

Výsledky pilotní studie

Subjektivní hodnocení zdraví

75 % respondentů hodnotí své zdraví jako dobré nebo velmi dobré
Dlouhodobé zdravotní potíže - 45,4 % respondentů
Omezení ze zdravotních důvodů - vážné - 4,5 %, částečné - 17 %

Kategorie krevního tlaku

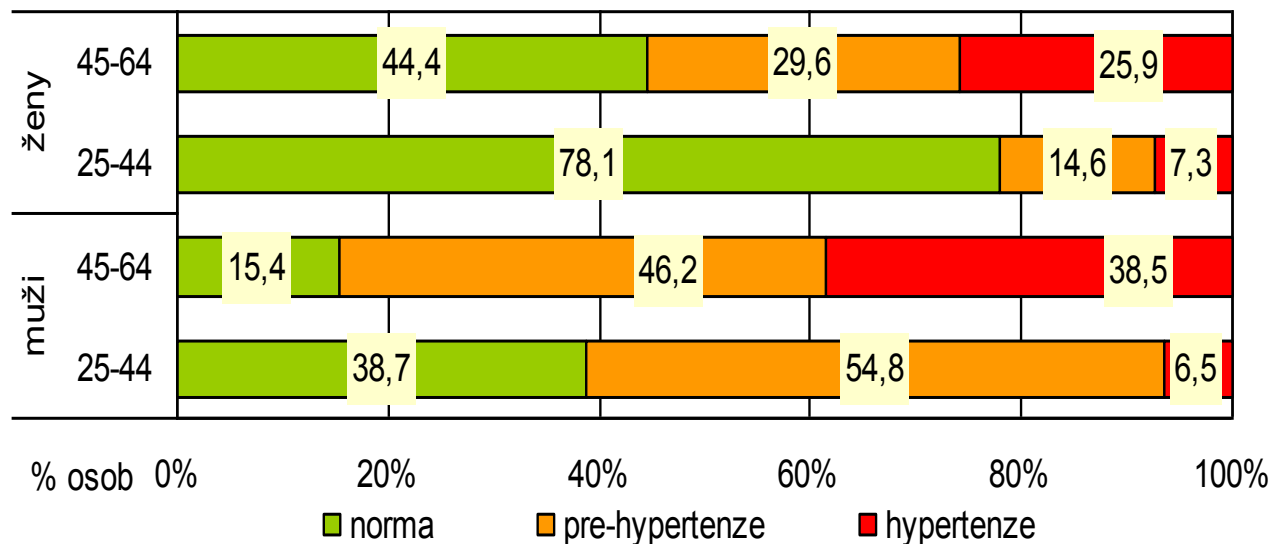
Kategorie	Systolický krevní tlak (mmHg)		Diastolický krevní tlak (mm Hg)
JNC-7*			
Normální tlak	< 120	a	< 80
Prehypertenze	120–139	nebo	80–89
Hypertenze	≥ 140	nebo	≥ 90
ESH-ESC**			
Optimální tlak	< 120	a	< 80
Normální tlak	120–129	nebo	80–84
Vysoký normální tlak	130–139	nebo	85–89
Hypertenze	≥ 140	nebo	≥ 90

* 2003 The Seventh Report of the Joint National Committee (JNC) on Prevention, Detection, Evaluation, and Treatment of High Blood Pressure.

**2007 Guidelines for the Management of Arterial Hypertension. The task force for the Management of Arterial Hypertension of the European Society of Hypertension (ESH) and the European Society of Cardiology(ESC).

Výsledky pilotní studie

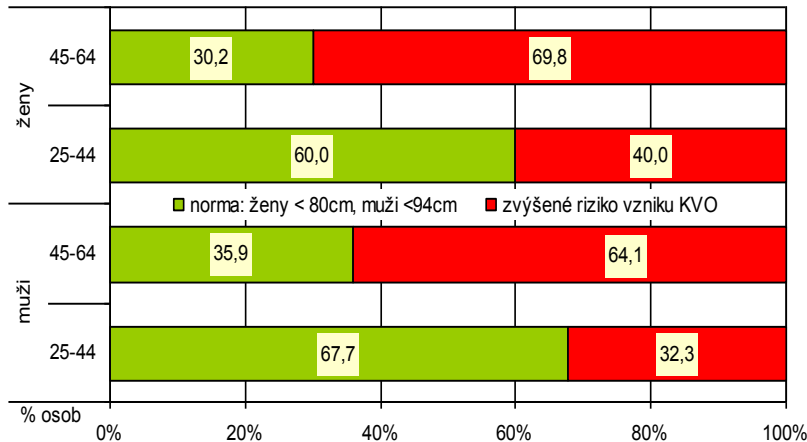
Krevní tlak

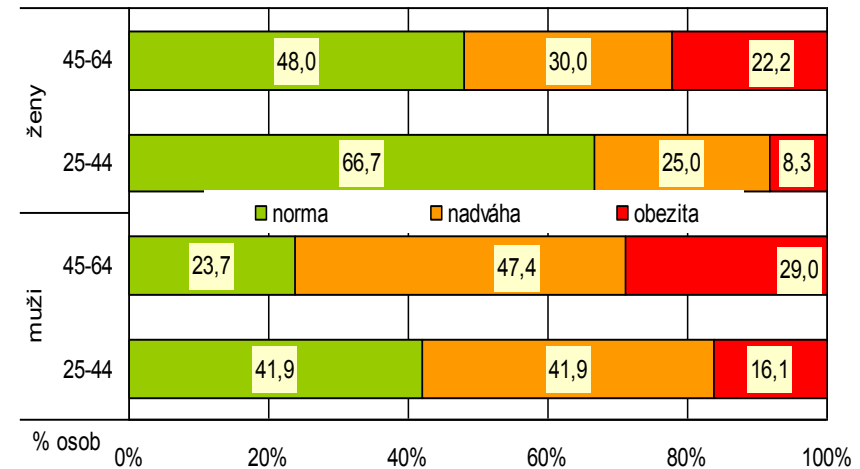
- 19 % resp.- lékař dg HT
- 16,5 % resp. se léčí s HT
- z nich 40% resp. naměřena HT

Výsledky pilotní studie

Obvod pasu

Kategorie BMI (kg/m²)

• 64 % mužů a 70 % žen ve věku 45-64 let má zvýšené riziko vzniku KVO

• Obvod pasu je antropometrický ukazatel množství tuku uloženého v břišní oblasti.

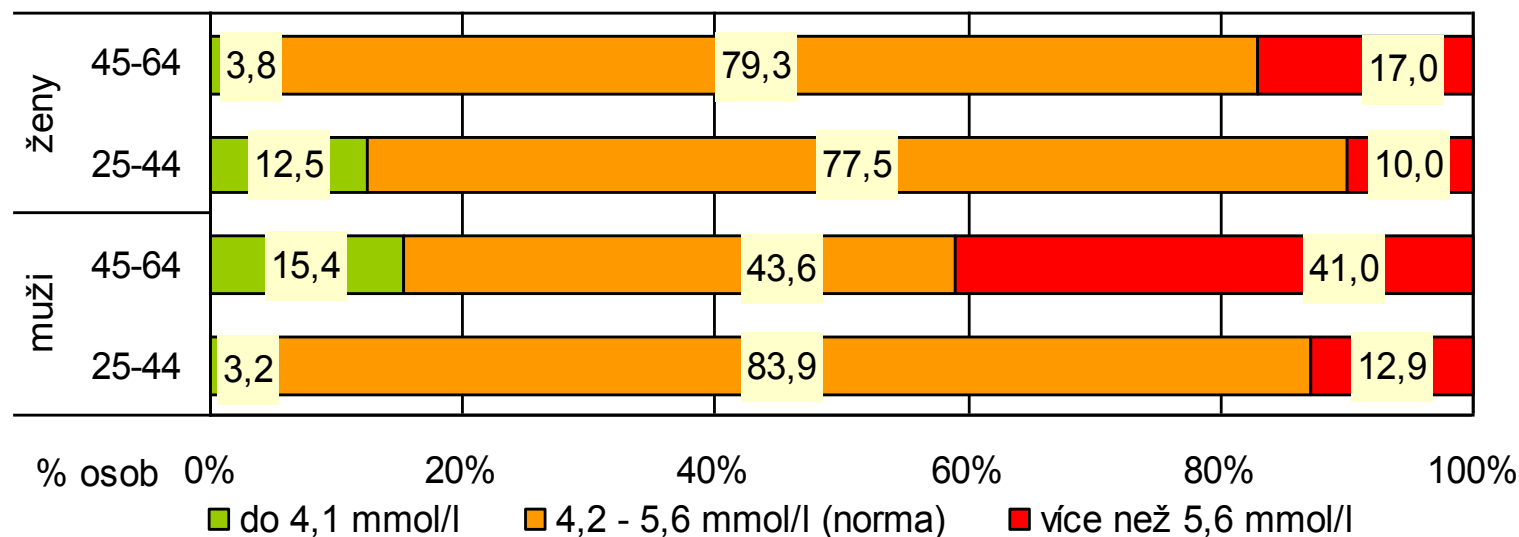
• Nahromadění tělesného tuku v oblasti břicha (androidní typ obezity) znamená vyšší riziko vzniku srdečně cévních onemocnění a diabetu

• vyšší podíl obézních mužů než žen
• více jak 75 % mužů ve věku 45-64 let má nadváhu nebo obezitu

Výsledky pilotní studie

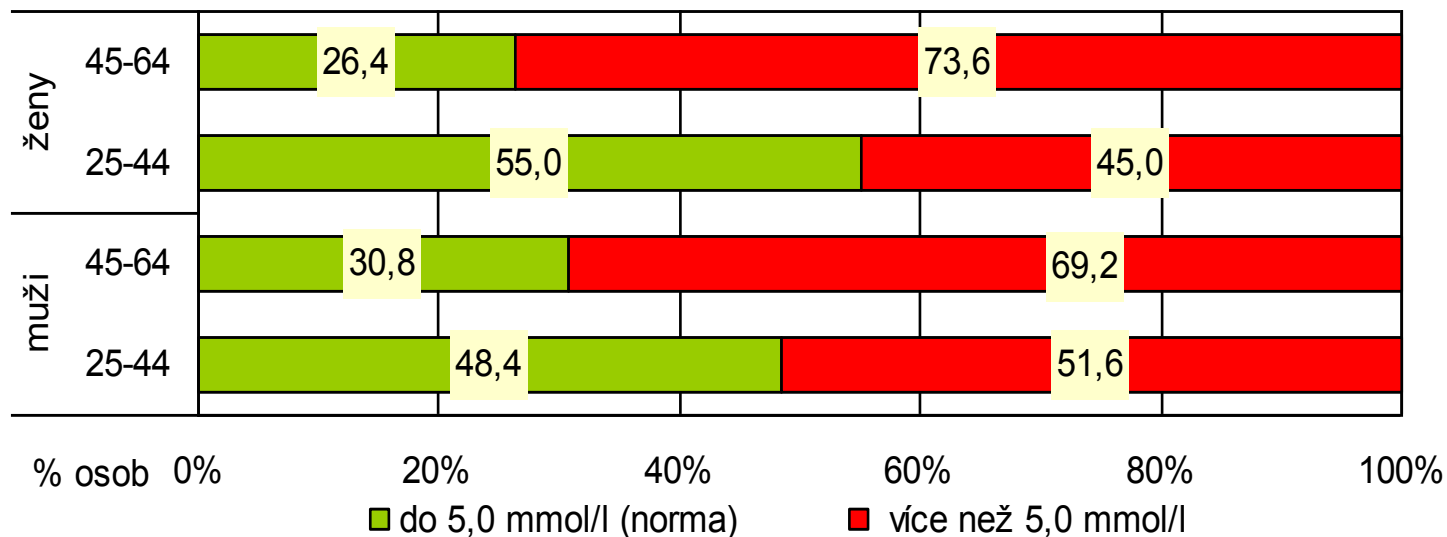
Hladina glukózy v krvi

- 20 % respondentů mělo hodnotu glykémie nad 5,6 mmol/l
- u 12 % z nich byl diagnostikován diabetes

Výsledky pilotní studie

Hladina cholesterolu v krvi

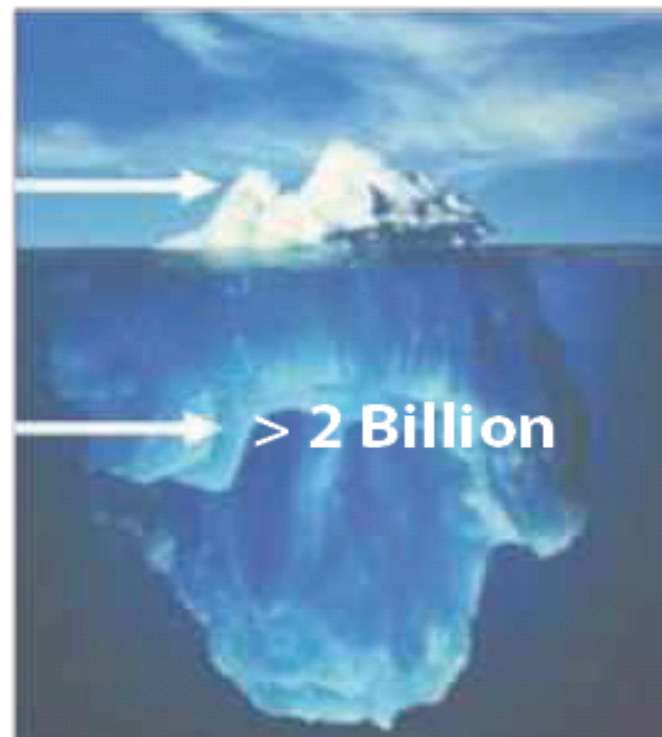
- 61 % respondentů mělo hladinu cholesterolu nad 5 mmol/l
- pouze u 38 % z nich byla diagnostikována hypercholesterolemie

Public health burden hidden and underestimated

Heart attacks and strokes are only the tip of the iceberg

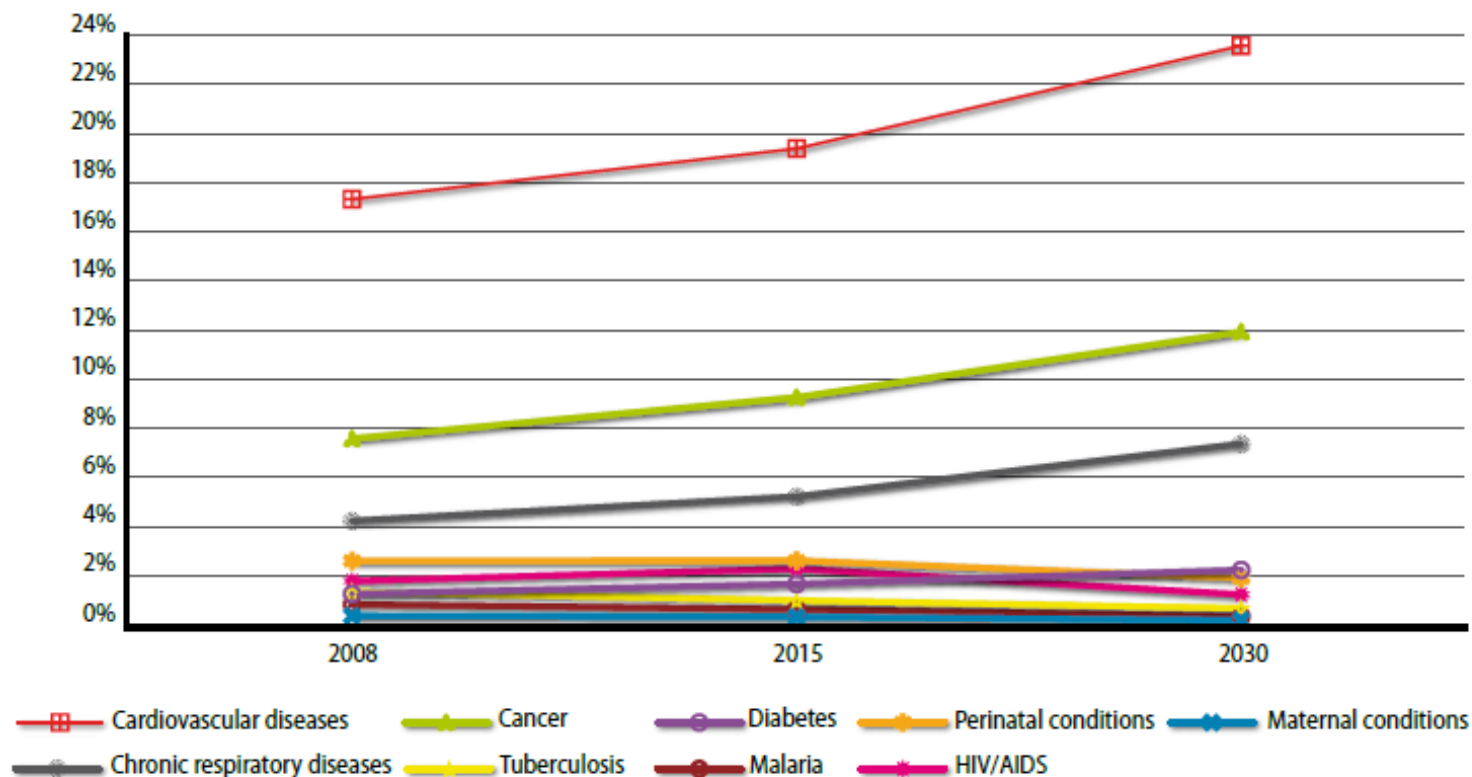
Risk factor burden; unrecognised

- Obesity
- Physical activity
- Unhealthy diet
- Tobacco use
- Raised blood pressure
- Raised blood sugar
- Raised blood lipids
- Air pollution
- Poverty

Trendy mortality projekce 2008 - 2030

Figure 101 Graph showing the projected mortality trends from 2008 to 2030 for NCDs, CVDs and communicable diseases (5).

Zdroj: Global atlas on CVD prevention and control (WHO 2011)

There is a clear vision on how to address CVDs

Surveillance

Map and
monitor the
epidemic of
CVDs

Prevention

Reduce
exposure to
risk factors

Management

Equitable
health care
for people
with CVDs

Address social determinants of health

Závěr

- Monitoring hlavních kardiovaskulárních rizikových faktorů a KVO úmrtnosti jsou klíčové komponenty pro podklady v prevenci KVO a jejich kontroly.
- Nedostatek spolehlivých dat o kardiovaskulární úmrtnosti, rizikových faktorech a jejich determinantách je překážkou v hodnocení efektivity preventivních programů. Získané údaje by vedly ke zvýšení odpovědnosti jednotlivců, poskytovatelů a plátců zdravotní péče.
- Nutnost finanční podpory pro epidemiologické studie (celonárodní studie EHES plánována narok 2014 spolu s EHIS)

Děkuji za pozornost

kubinova@szu.cz
nadacap@szu.cz
lustigova@szu.cz
kratenova@szu.cz

<http://www.ehes.info/>

